

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1991 m. vasario mėn. 2 d. / February 2, 1991

Nr. 23(5)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Vienybę sutvirtino kraujas

Šiandien lietuviams gal pats svarbiausias žodis yra *ištvermė*. Iš šios kraujo po žvaigždėtų tankų vikrais praktikos taip pat galima pasimokyti. Žinia, vieni, kaip visuomet, verkšlens, apskabinę lietuviško sentimentalumo pagalvę, antrieji galas kalavijus aštrius, tretieji išsikels į Vakarų ir, gal pralobę, vis vien bus naudingi Lietuvai. Net ir šioje situacijoje trukdys pasipūtėliai, bandantys bet kuria kaina groti pirmuoju smuiku. Gerai, jei ir jie išmoks būti naudingi laisvėjimui.

Pralietas kraujas vienaip ar kitaip bus atpirktas, jo spalva primins, kad mus visus vienija Lietu-

va. Ir gal tuomet gintaro šalis pakils iš ilgo sovietinio miego. Tautiečiams Vakaruose taip pat prireiks kantrybės. Vėl atitolo svarbiausia svajonė apie laisvą gimtąjį kraštą (ar gimusiems jau čia — pamiltą tėvynę), vėl teks vargti su nemokšom atvykėliais.

Tačiau lietuviai niekuomet nenukabina nosies. Du šimtus metų vergavome. Guodžia mintis, kad rusus buvome paverge keturis šimtmečius. Manau, nelauksime taip ilgai vėl. Laisvei aritmetikos taisyklės netinka.

Šiaurys Narbutas

Naujos komunizmo metamorfozės

Naujųjų metų pradžia vis labiau panašėja į įsilięsiojantį pragarą: pasaulis užsiėmęs karu, pacifistai — isteriškais protestais, o komunistai — demokratijos smaigimu.

Dešimtmečio žmogus, Nobelio taikos premijos laureatas, garsiųjų „glasnost“ ir „perestroikos“ kūrėjas Michailas Gorbačiovas savo paties rankomis smaugia vienintelę naująją „glasnost“, nes „perestroikos“ SSRS taip ir nebuvo, nebent „perestroika“ vadinintume neregėtą galios sukoncentravimą į vieno žmogaus rankas — į komunisto ir ištikimo leniniečio Gorbačiovo rankas.

Iš tikrųjų per trumpus šešerius savo valdymo metus Gorbačiovas susikrovė tokį politinį kapitalą, kokio, regis, istorijoje dar nebuvo. Be abejo, už tai Gorbačioviui teko šiek tiek sumokėti, nes politikoje nėra nieko už „atū“. Teko atiduoti gabalą Vokietijos, nors, kol ten tebėra sovietinė kariuomenė, šis klausimas nėra išspręstas šimtu procentų. Rytų Europos šalis įgavo daug daugiau politinio savarankiškumo, bet SSRS karinės pajėgos ten dar tebėra, taigi ir tos šimtaprocentinės garantijos taip pat nematyti.

Gorbačiovas pasirodė besąs sumanus, šiuolaikiškas vergų prekijas. Pavertęs Rusijos žydus savo privačia nuosavybe, jis atlaisvino emigravimo apribojimus, tuo būdu „moderniškai“ juos parduodamas.

Vakarai turtingi, jie dosniai

moka. Ir moka už baisias savo protėvių politines klaidas, kuomet anieji savo trumparegiškumui leido susikurti tokiai siaubingai imperijai, kaip SSRS. Nėra pasaulyje jokios teisybės — kodėl vaikaičiai turi mokėti už savo senelių klaidas? Bet taip jau pasaulis surėdėtas.

Grįžkime prie Gorbačiovo. Visos jo padarytos nuolaidos Vakarams, siekiant sumažinti šaltojo karo įtampą, tebekaba ant plauko. Spaudoje pasirodo nerimą keliančių pranešimų, kad SSRS pažeidinėja pasirašytas sutartis ir ginklų nesunaikina. Beje, tai ne naujiena.

Kaip minėjau, „perestroika“ SSRS egzistavo tik gražioje kalbose, kurios pylėsi kaip iš gausybės rago, daug kam savo gaudimu užglušindamos bet kokią sveiką nuovoką. Taip Nobelio premijos laureatų gretose atsirado komunistas Gorbačiovas. Nuo 1990-ųjų metų Nobelio taikos premijos moralinis prestižas smuko nebepataisomai.

Laisvos informacijos priemonės, tokios svarbios mūsų moderniškaime amžiuje, gyvavo SSRS dvejus metus, maždaug nuo 1988-ųjų. Tas periodas Gorbačioviui nepadarė žalos nei viduje, nei užsienyje. Svetur dar pelnė nepelnytų kreditų, na, o viduje — pagelbėjo, tiesiog neįsivaizduojamai palengvino saugumo darbą: dabar kaip ant delno visa padėtis — nuotaikos respublikose, Rusijoje, o ir aplamai aišku, kas yra

Naujas Vytauto Kubiliaus esejistikos rinkinys

VYTAUTAS A. JONYNAS

Kartais pravartu žvilgtelėti į žinytus.

Naujoji kritiko Vytauto Kubiliaus knyga vadinasi *Problemos ir situacijos*. Atėjusi po dviejų solidžių literatūros teorijos ir istorijos traktatų — *Lietuvių literatūra ir pasaulinės literatūros procesas* (1983) ir *Žanrų kaita ir sintezė* (1986) — ji savo sandara atrodė pagramduku. Knyga dulkisurblui. Iš tiesų jon surankioti įvairūs Vytauto Kubiliaus rašiniai — studijiniai straipsniai ir laikraštinių recenzijos — skelbti periodikoj bei kai kuriuose kolektyviniuose leidiniuose per pastaruosius tris dešimtmečius (1965–1988 metų laikotarpį). Jų sklaida maždaug tokia: 1960 metų dešimtmėčiui atstovauja septyni straipsniai, 1970 metų dekadai — dešimt, 1980-ųjų metų dešimtmėčiui (užsibaigiančiam 1988 metais) — dvidešimt. Ne visi straipsniai vienodo ilgio. Studijiniai, probleminiai straipsniai kaip, pvz., „Ar reikalingas eilėraščiui poetiškumas?“, „Vidinis monologas“, „Vertybės imperatyvas“, iškercija į 22–35 puslapių plotį. Recenzijos apie įvairių poetų/poečių rinkinius įvairuoja tarp 6–10 puslapių. Būdinga, kad pastarųjų itin pagausėja 1980 metų dekadėje.

Nors knyga padalinta į keturis skyrius, jie be pavadinimų. Kaip pats autorius prisipažįsta, „čia nėra vieningo planavimo ir logiškų jungčių sistemų“. Vien ketvirtasis skyrius turi aiškia, generalinę liniją jau todėl, kad ji sudaro išimtinai lyrikos rinkinių recenzijos. Kituose skyriuose aptinkame „skerspjūvinius“ straipsnius, nubrėžiančius kokio vieno žanro kaitą („Vidinis monologas“) arba šiaip autoriaus pasisakymus įvairiais literatūros klausimais, pradedant kasandrinėmis-michaldinėmis pranašystėmis apie literatūros ateitį.

Toks būtų iš anksto priešiškai nusiteikto išpuolis, žvilgtelėjus į naują Kubiliaus veikalą. Įtarus, priekabus, ieškantis knygoj sens-

kas, kiek stipri ir plati opozicija SSRS viduje.

Atrodo, kad madingas JAV politologas Francis Fukuyama, teigiantis liberaliosios demokratijos pergalę ir pasaulinio karo grėsmės išnykima, gali tapti vėl nebemadingu.

Desperatiškas Vakarų noras savo priešę, sovietiniame komunizme, per jėgą susirasti draugą, rodo, kaip stipriai Vakarai bijo komunistinio imperializmo citadelės. Ta baimė turi labai realų pagrindą. Pačios naujausios metamorfozės SSRS nežada nieko šviesaus: karo Persų įlankoje išvakarėse Gorbačiovas viešai pareiškia, kad

telėjusių, anų dienų konjunktūros plėnį palieštų, tekstelių. Neatlaides, tiesiog nepaisantis tokių paprastų dalykų, kad stambi leidinyje sudėtų essay dalis buvo rašyta ir spausdinta tuo metu, kai Kubilius darbavosi prie savo traktatų ar vargo prie visokių pratarinių leidžiamais mūsų klasikų — Jurgio Baltušaitio, Fausto Kiršos, Vytauto Mačernio, Oskaro V. Milašiaus, Antano Gustaičio — rinkiniams.

Štai kodėl pravartu pasitikrinti kai kada žinyuose bei enciklopedijose, nes tie dalykai užsimiršta. O neturėtų. Vytauto Kubiliaus atveju mes susiduriame su ypačiai judria, triuslia, ištverminga asmenybe, kurios produktyvumui negali prilygti joks kitas mūsų kritikas, ir kuriam, sakytumėm, beveik būtina išrankioti protarpiais, kas buvo spausdinta periodikoj. Tada išleisti (mūsų labui) atskiru leidiniu. Bet net ir tai padarius, kai kas lieka dirvuoti periodikoj. Bent tai leidžia nuspėti Kubilius naujojo leidinio pratarinį. Kaip bebūtų, aprūpintos pavardžių rodyklėm, tos rinktinės tampa nepamainomu irankiu literatūros tyrinėtojams. Ypač išeivijoj.

Šia proga tenka pažymėti, kad galbūt išeivio skaitytojo potroškiai bei interesai ir knygos autoriaus siekiai ne visai sutampa. Apibūdinamas pratarinė savo veiklą kaipo kritikinės analizės darbą, o ne kaip literatūros mokslo veiklą, Vytautas Kubilius rašo: „Knyga — ne tiek panoraminė dabartinės literatūros nuotrauka, kiek vidinės jos dinamikos ryškynimas. Jungiamąja knygos gija ir jos „siužetu“ turėtų tapti literatūrinės vertės ieškojimas, kartais gana polemiskas, kritikos analizės nuodirdumas ir įtampa (bent to buvo siektas)“.

Pažymėjęs toliau, kad straipsnių atranką nulėmė siekimas sudėliot tuos, „kurie liečia esminiausius mūsų literatūrinio gyvenimo momentus“, autorius pasi-

suvaržoma spaudos laisvė.

Vakaruose girdimi balsai, teigiantys, kad Amerikai neparanku nutraukti derybas dėl nusiginclavimo. Gali būti, kad dialogai bus tęsiami, bet lems ne politikų kalbos, o darbai. Amerikos geranoriškumas pats vienas vargu ar nulems įvykių eigą.

Daug Vakarų politikų, vieni — savaimė, dauguma — sąmoningai „primiršo“, kad jų stipriausias priešas yra nepalengviamas politinės demagogijos čempionas. Tačiau toji „užmarštis“ buvo atlyginta, ir Vakarai iš šio naujo politinio lošimo išėjo ne tuščiomis rankomis.

Atrodytų, kad didžiausiais pralaimėjimais šiame košmarishkame politiniame koketavime liko mažosios SSRS tautos, kurios pakilo į kovą už savo egzistenciją, nes žodžiai, „už savo laisvę“ yra per silpni tikrai tų tautų padėčiai apibūdinti. Tačiau net bevil-

tiskiausioje akistatoje galima teigti, kad Baltijos valstybės, Moldavija, Kaukazo tautos šiek tiek taip pat išlošė — nors trumpam pajuto laisvės skonį, kuris jų atmintyje niekada neišblės ir suteiks jėgų išsilaisvinimams ateityje.

Edita Nazaraite

Vytautas Kubilius

Vytauto Maželio nuotrauka

sako nebandęs „Tų dienų masty-mo, atsispindinio rašiniuose, ko-reguoti“. Atseit neprasimanęs jų pergrimuot ar peršukuot. Su visais tais autoriaus teiginiais (ypač su „analizės nuodirdumu“) norėtųsi visiškai sutikti, išskyrus tą vieną, kad knyga nesuteikiant panoraminio nūdienės lietuvių raštijos veido. Jis mums įžiūrims, nors galbūt atsimuša pokreiviam veidrodyje.

Iš tiesų, peržvelgus rašinių pasiskirstymą žanrais, akivaizdu, kad poezija pasiglemžia sau liūto dalį — šešiolika straipsnių. Prozos problemos svarstomos aštuoniuose. Dramaturgijos — dviejuose. Humoriui tenka vos vienas, ir tas pats — atrėža iš didesnio straipsnio, spausdinto knygoj *Šiuolaikinės prozos problemos* (1978). Kritikos problemoms atitenka du straipsniai. Likutį galėtųm pavadinti „bendrybių“ kategorija.

Kaip paaiškinti tokį išskirtinį dėmesį poezijai? Yra žinoma tiesa (tai aprašikai nagrinėti Kubilius buvo paskyręs ištisą straipsnį savo veikalė *Žanrų kaita ir sintezė*), kad nūdieniame technologijos amžiuje išsivysčiusi specializacija yra palietusi ir kritiką. Tai jis vėl pamini: „Vieni kaps-tosi tik eilėraštyje, antri romane, tretį dramoje, nepakeldami akių į literatūros visumą, kai praėjusio amžiaus kritikai — V. Bie-linskis, Sainte-Beuve, Georg Brandes meistriškai lukšteno bet kokio žanro kūrinį“ (p. 239).

Rasit suteikimas išskirtinio dėmesio poezijai būtų tokio natūralaus pomėgio, tokios silpnybės liko mažosios SSRS tautos, kurios pakilo į kovą už savo egzistenciją, nes žodžiai, „už savo laisvę“ yra per silpni tikrai tų tautų padėčiai apibūdinti. Tačiau net bevil-

laisviausiai pasireiškė šiame žanre. Bent pirmiausia atsikratė jo pajungimo visokių ideologinių antstatų rentimui. Žodžiu, sunku atspėti, kas nulėmė knygoj lyrynių analizių gausą, bet vieną dalyką norėtųsi skubiai pabrėžti: priešingai šimtams poezijos rinkinių recenzijų, aptinkamų tiek tenyšk-tėj, tiek išeiviskojojo spaudoj, nė vienas Kubiliaus pasisakymas netvoskia „atkištinu“ darbu, sumestu skubiai iš pareigos, įsi-teikimo viršininkui, užuojautos ar kitų kolegisko solidarumo motyvų. Tai akivaizdu iš straipsnių sukirpimo ir stiliaus. Vytautas Kubilius nekamuoja skaitytojo stereotipinėmis fra-zėmis, negyvai suveltu žodynu arba vis tom pačiom metaforom, straksiniom iš vieno rašinio į kitą. Viskas čia planinga, kūry-binga.

Vytautas Kubilius visada išsi-skyrė iš kitų mūsų kritikų savo terminijos savitumu ir aplamai kalbos turtinumu ir žodžio pre-cizija. Ir šiame veikale — juo la-biau, kad jam tenka aptarti tie-kus (14) poetų sąvastas — tas vir-tuoziškumas pasigėrėtinas. Fak-tiškai tektų kalbėti apie du daly-kus. Kadangi dalį tekstų sudaro rašiniai, skelbti senokai, rodos, natūralu būtų dairytis juose vi-sokių užtamsinimų, pasmilki-nimų ir aplamai „medinės kal-bos“ gražbylystę. Jei tu dalykų ir esama (tenykščio skaitytojo akis lengviau juos įžiūrės, nei mes), tai iš viso konjunktūrinio žargonu la „ar poetas neplaukia ant estetizmo lyties?“ — pa-žymėtina nedaug. Gal todėl, kad Kubilius nėra „symbsolnifer“, nelinkęs žvelgti į lyriką kaip į simbolių giraitę, o pasitenkina veikia jos braizo stilistinė analize. O jina taip greit nesens-ta, nepasidaro juokinga, išlik-dama įtaigi, glausta ir pro-fesionali. Nors, palyginus ją su Vakaruose proteguojama ir aukš-tinama kritika, jina kiek senamadiška.

„Kai kuriuose sluoksniuose“, rašo Robert Alter, „yra laikoma intelektualine dorybe rašyti ne-vėkšiaiškai ir miglotai. Ne vienas iškilus ir mokingas literatūrolo-gas yra iškabinęs „Neišskaito-mumo“ vėliavą, kaip kritiško rašymo siekiamybę ir emblemą. Techniška terminija gali turėti savo vertę kai kuriuose konteks-tuose, bet perdėtas inte-lektualinio žargonu naudojimas įveda konkrečiai apčiuopiamą precizijos stoką ir dažnai pasi-tarnauja vien originalumo netu-rėjimo užmaskavimui. Aš esu įsi-tikinęs, kad kritikai yra daug vertingesni užduočių negu švaistytis madingom nesamo-nėm“ (Robert Alter, *The Pleasures of Reading in an Ideo-logical Age*, New York: Simon and Schuster, 1989). Vytautui Kubi-liui yra svetimu dalyku de-monstruoti savo įžvalgų gilybės nerišliu vėblenimu ar preten-zinga garga. Jis vengia avangar-dinės rebusinės kalbos ir stverio-jimosi į citatų turėklus (išskyrus diskusiniuose straipsniuose).

Gal per daug nesumeluosiu, pasakės, kad tenykštė poezija yra išeivijai skaitytojai kur kas neįžengiamesnėm džiunglėm negu proza ar dramaturgija. *Problemos ir situacijos* iškerta spin-džius ir birzes tuose bruzgnyuose. Atsitinka net kažkas daugiau. Ne vien Kubilius sugeba atvaizduoti apžiojusį alogizmą žinduką poetų klaidžiojimą eksperimentų klysteliuose, bet jis irgi padeda skaitytojai įveikti alergiją tai hermetiškai lyrikai. Išsūkia jame norą grįžti dar kartą prie tų eilių, kadaise taip smagių per-šoktų antologijose ir *Poezijos pa-vasariuose*. O tai kur kas svar-biau, nei pateikti kokį pano-raminį raštijos vaizdą.

Kiekvienu atveju mes išeivijoj tą visumos vaizdą esame gavę iš Rimvydo Šilbajorio knygos *Žo-džiai ir prasmė* (1982). Kaip nepalyginti abiejų šių autorių? Juo labiau kad abiem kritikam būdingas lyrikos primato keli-mas. Čia mūsų laukia kai kurios staigmenos. Aptariamų poetų sąrašai nesutampa. Tiesa, tų dviejų knygų pasirodymą skiria aštuonerių metų tarpas. Per tą laiką iškilo nauja karta. Visokie platelai, jonauskai, patackai, masioniai ir t.t. Ir Kubiliui, žinoma, tenka apie juos kalbėti. Antra vertus, rasit, kai kuriuos iš Šilbajorio aptariamų autorių jis bus apsakęs anksčiau, kitose savo knygose. Tokią Janiną Degutytę, Paulių Širvį ir Albiną Žukauską. Kaip bebūtų, tik keturių poetų portretai — Jono Juškaičio, Algimanto Mikuto, Sigito Gedos ir Juditos Vaičiūnaitės — atku-riami mums abiejų kritikų. Be abejo, būtų absurdiška dairytis kokių „nusiiršymų“, bet aplamai spalvų paletės giminingos. Jei ieškotumėm bruožų, kuris būtų abiem kritikam giminingu, juo laikytų pastangą vaduotis iš sauso mokslingumo ironija bei humoru. Ypač kai tenka tart žodį apie tokius „daugiakalbius“ poetus kaip Lenino premijos laureatą Eduardą Mieželaitį:

„Pakartojimų velniukas jį [Eduardą Mieželaitį] taip sugundo ir nuveda į nuobodulio balas. Jo emociniai impulsai, dvasios polė-kiai skirias iš visos puses, tary-tumei krypties nuovoka praradu- (Nukelta į 3 psl.)

Lietuva ir braškančios Sovietų Sąjungos teroras • Vytauto Kubiliaus „Problemos ir situacijos“ • Lietuvos viešosios opinijos tyrimo duomenys • Keturi Lietuvos jaunuoliai apie savo ateitį • Bernardo Brazdžionio baladė žuvusiems Vilniuje • Lietuvos grafika Kanadoje • Illinois universiteto studentai dėl laisvės Lietuvai • Chicagos teatruose • Nuomonės ir pastabos

Kodėl atsistatydino Lietuvos Respublikos Ministrė pirmininkė Kazimiera Prunskienė?

MEILUTĖ TALIJŪNAITĖ-
BARTUSEVIČIENĖ

Tiek Lietuvoje, tiek už Lietuvos ribų tam tikrą populiarumą igijo Viešosios nuomonės tyrimo centro atliekamos Lietuvos gyventojų apklausos, pateikiančios duomenis, kaip žmonės vertina įvairius įvykius Respublikoje bei jos vadovus. Viešosios nuomonės tyrimo centras (vadovas — Vladas Gaidys) yra Lietuvos mokslų akademijos Filosofijos, sociologijos ir teisės instituto padalinys, mėginantis fiksuoti gyventojų nuotaikas, politinių pažiūrų pasikeitimus. Jis buvo įkurtas tik prieš porą metų. Tuo tarpu Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas savarankiškai pradėjo dirbti nuo 1977 metų. Tad ir sociologiniai tyrimai Lietuvoje jau turi kai kurias tradicijas, problemų ratą ir metodus, atliekant ne tik vienkartinę gyventojų apklausą, bet ir fundamentinius tyrimus. Jau daugiau nei dešimt metų Lietuvoje tiriama švietimo sistemos efektyvumas, vidurinių išsimokslinimą įgyjančio jaunimo gyvenimo planai bei galimybės jaunimui juos įgyvendinti, atskirų Lietuvos miestų socialinio vystymosi perspektyvos ar konkrečių įmonių socialinių programų rengimas, socialinis-psichologinis klimatas. Šiuo metu Institutui vadovauja filosofijos mokslų daktaras Arvydas Matulionis. Šiems metams Institutas gavo valstybinį biudžetinį finansavimą keturiolikai temų (pirmą kartą yra pereita prie konkretaus teminio finansavimo). Esu vienos iš šių temų, besiremiančios longitiudiniais jaunimo tyrimais, jau nuo 1983 metų atliekamų bendradarbiaujant su JAV sociologais, vadovė. Atvykau į Illinois universitetą kaip „visiting scholar“.

Mano išvykimas iš Lietuvos sutapo su Ministrės pirmininkės Kazimieros Prunskienės atsistatydinimu. Matydama tam tikrą Amerikos lietuvių nuostabą dėl tokio jos poelgio, o kartu ir susirūpinimą, drįstu truputį bandyti paaiškinti tiek šio atsistatydinimo priežastis, tiek ir tiesioginį šio poelgio akstiną.

Apie Lietuvos Respublikos galimą socialinę, politinę ar ekonominę krizę šnekėjo ne tik mūsų Nepriklausomybės atkūrimo priešai. Ją suprato ir jautė kiti

Kazimiera Prunskienė

ELTA nuotrauka

žmonės, įmonių ar ūkių vadovai, inteligentijos atstovai. Matyt, vadovaujantis pirmiausia tuo, kad visos socialinės, ūkinės ir dvasinės žmonių gyvenimo struktūros tapo labai sujauktos. Jos taip stipriai sujauktos, kad buvo pasigendama net esminio visuomenės moralinio komponento — kiek aiškiau išryškinto įvairių Lietuvos socialinių grupių bei sluoksnių intereso, kurį vėlgi galėtų kiek aiškiau išreikšti viena ar kita politinė partija. Iš čia kilo įvairių partijų programų supanašėjimas ar net buvo ginčijama galimybė turėti normalias partijas. Sunku ginčytis su nuomone, kad Lietuvoje politinės partijos kūrėsi „atvirkščiai“: nuo galvos iki kojų, t.y. pirma atsiranda lyderis, o po to sukuriama partija.

Kita vertus, žmonės, atėję iš tiek metų buvusios totalitarinės visuomenės, žino, kad su valdžia pyktis neverta. Tad deformuota visuomenė liko ir po Kovo 11-osios. Ji nepasikeitė. Liko tie patys socialiniai ryšiai ne tik prekyboje, bet ir gamyboje. Numatydami pasikeitimus ne tik socialinėje-politinėje ar eko-

nominėje srityje, bet ir konkrečioje kainų politikoje ir žmonių psichologijoje, gyventojai tikrąja to žodžio prasme visiškai ištuštino ir pramoninių, ir maisto prekių parduotuves. Praėjusių metų gruodžio mėnesio viduryje Lietuvoje viešėje The Heritage Foundation atstovai pažymėjo, kad Lietuvai, jeigu ji iš tiesų nori turėti laisvą visuomenę ir laisvą ekonomiką, pirmiausia teks įveikti psichologines kliūtis.

Tikriausiai nevalia nutylėti ir visų pastabų, kad Lietuvos Parlamento, patikėjęs savo priimtų įstatymų nepaprasta galia, kiek atitrūko nuo visuomenės, realiai susiklostęsių ir dar per stebuklą (ar paprasčiausiai iš inercijos) funkcionavusių liaudies ūkio struktūrų ir žmogaus poreikių.

Tačiau tvirtinimas, kad įvykiai Lietuvoje vyksta daugumai žmonių nepageidaujama linkme, yra per daug kategoriškas. Vertinant Parlamento veiklą psichologiniu požiūriu, Lietuvos žmonių nusiteikimą dažniausiai išreiškia nuovargis nuo begalinių kalbų, programų, rezoliucijų, įvairiausių politinių ir visuomeninių struk-

tūrų keitimo. Žmonės pradeda galvoti, kad šis įstatymų ir struktūrų gausumas patvirtina mūsų bejėgiškumą arba išreiškia pretenzijas į visaižinančių monopolį ir nieko mums jau nebegali duoti. Gal todėl atsiranda įstatymų, kuriais nusivilia ir žemdirbiai, ir pramonės darbuotojai. Siūloma dažniau komentuoti Parlamento priimtus dokumentus ir atvirai pasakyti, kiek jie atitinka gyvenimą ar ką jam duoda. Įvairios socialinės grupės kartkartėmis pasisako, kad Parlamentas priiminėja visai ne tuos įstatymus, kurie Lietuvai ir jos žmonėms šiuo metu yra labiausiai reikalingi. Galbūt šią žmonių nuomonę sąlygoja ir tai, kad praėjusiais metais socialinėje srityje buvo priimta tik 15% norimų įstatymų.

Man šiekį tokia nuostaba kelia teiginiai, kad visa tai, kas vyko Lietuvoje, neatitinka įsivaizduojamą modelį. Ar tokį iš viso turėjome, kadangi dar nesame priėmę naujos Lietuvos Respublikos Konstitucijos, o buvusios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos tezės buvo mažai kam prieinamos, nors dauguma tų tezių yra tikrai kritikuotinos.

Pagal Kazimieros Prunskienės vadovaujamą Vyriausybės ekonominės reformos vykdymo etapus, 1988–1990 metų gruodis — parengiamasis etapas, kurio metu turėjo būti priimti pagrindiniai ekonominė sistema reglamentuojantys įstatymai. O šių metų pradžia yra pirmojo ekonominės reformos įgyvendinimo etapo pradžia, kurio metu numatoma perimti ekonomijos reguliavimą Lietuvos Respublikos žinion bei įtvirtinti rinkos pagrindus. Šis pirmasis etapas turėtų baigtis 1992 metais.

Ar toks Kazimieros Prunskienės Ministrų kabineto „kritikas“, tik žengus pirmą žingsnį ekonominės reformos įgyvendinimo link, buvo dėsningas, ar tik sutapo laike?

Drįstu teigti, kad Prunskienės vadovaujamos Vyriausybės krizės pradžia buvo praėjusių metų vasarą, kada ji, nesuderinusi su Respublikos Parlamentu, paskelbė moratoriumą. „Meškos pašalau“ tuo metu atliko Viešosios nuomonės tyrimo centras, paskelbdamas mėnesio senumo populiaresnių Lietuvos lyderių reitingo, atlikto tuo pat metu po Kazimieros

Lietuvos Respublikos Aukščiausiojoje Taryboje Vilniuje 1990 m. kovo mėn. 21 d. — Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis (dešinėje), šalia — Stasys Kašauskas. Romo Eidukevičiaus nuotrauka

Prunskienės vizito į keturias pasaulio valstybes (JAV, Didžiąją Britaniją, Vokietiją bei Prancūziją), duomenis. Žmonių nepasitikėjimas buvo „užgesintas“, įrodant, kad daugiau nei pusė gyventojų sluoksnių ir grupių gyvenimo lygio mažėjimas bei socialinės įtampos augimas. Tai puikiai pademonstravo žmonių reakcija į maisto produktų kainų pakėlimą 3.2 karto šių metų sausio 7 dieną. Bet šis kainų pakėlimas tebūvo tik akstinas, pasireiškęs įvairių priežasčių sąlygotam nepasitikėjimui Kazimieros Prunskienės Vyriausybe. Sausio 7 dieną įvykusią Ministrės pirmininkės Kazimieros Prunskienės, vicepirmininko Algirdo Brazausko ir Socialinio aprūpinimo ministro A. Dobrovolskio spaudos konferenciją stebėjo visa Lietuva, negalėdama suprasti, kaip reikės toliau išgyventi. Galima suprasti žmonių klausimus, kad iš tikrųjų kainos būtiniausiems maisto produktams (sviestui, dešroms, varškėi, sūriui, kruopoms ar duonai) pakilo ne tris, o penkis-septynis kartus. Juk dvigubai pabrango tik tie maisto gaminiai, kurie ir šiaip buvo pakankamai brangūs; pavyzdžiui, rūkyti mėsos gaminiai, jau ir anksčiau būvę ne kiekvienam pagal kišenę. Tad už abstraktaus Vyriausybės skelbiamą kainų pakėlimo vidurkio slėpsni realus Lietuvos gyventojų skurdas (net ministrui A. Dobrovolskiui teko pripažinti, kad ties skurdo riba atsiduria kas antras Lietuvos gyventojas). Labai mandro kompensacijos mechanizmo „lietuviško varianto“ nesinori net atpasakoti, kadangi, neigiamai atsakydama į žmonių klausimą, ar Lietuvos Vyriausybė turi pinigų šiai kompensacijai, Vyriausybė pati stori linija užbraukė pasitikėjimą savimi. Žmonės neskubėjo pirkti maisto produktų naujomis kainomis ir tuo padėti „sukaupti“ kompensacinį fondą. Puikiai psichologu tą vakarą vėl buvo Prezidentas Vytautas Landsbergis, kalbėjęs Lietuvos žmonėms per TV, prašydamas ištvermės ir kantrybės dar porą dienų, kol šį klausimą išspręs Lietuvos Parlamentas.

Praėjusių metų gruodžio mėnesio viduryje vėl buvo skelbiami populiaresnių Lietuvos politinių veikėjų reitingo, atlikto lapkričio mėnesį, duomenys bei sudaromas netgi žymiausias metų dešimtukas (Arvydo Matulionio). Jo lyderė buvo Kazimiera Prunskienė (pusė visų pasirinkimų), o Algirdas Brazauskas ir Vytautas Landsbergis „dalijosi“ antrą-trečią vietas, gaudami maždaug po trečdali pasirinkimų. Kazimieros

Prunskienės atsistatydinimu baigėsi Antano Terlecko, teturėjusio tik apie 2% pasirinkimų ir buvusio ties „dešimtuko“ riba, akcija. Ir tai nėra paradoksas.

Manyt, kad po skaudžių įvykių Lietuvoje šių metų pradžioje Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko Vytauto Landsbergio autoritetas žmonių akyse dar labiau išaugo. Tik kritinėse situacijose žmogus parodo, ko jis iš tikrųjų yra vertas. Nepaprastai įdomus yra Algirdo Brazausko, kaip politinio veikėjo, kelias, kurį būčiau linkusi pavadinti ne kitaip, kaip „stačia galva arba strimgalviais žemyn“. Po pastarojo atsistatydinimo Algirdas Brazauskas, kaip politinis veikėjas, yra miręs. Lietuvos žmonės, sovietinių tankų akivaizdoje susirinkę ginti Lietuvos Respublikos Parlamentą, parodė savo pasitikėjimą juo. Apskritai, manyt, kad pasitikėjimo išrinkta Lietuvos valdžia klausimas mums yra labiau primetamas ar peršamas „iš šalies“. Iš tikrųjų būčiau linkusi prašyti Respublikos Parlamento labiau pasitikėti Lietuvos žmonėmis ir kuo daugiau žmonių įtraukti į Nepriklausomos Valsybės kūrimą. Gal tada nutils kalbos apie inteligentijos pasyvumą ar kvalifikuotų ir kompetentingų kadro stoką įvairiausios valstybinės veiklos srityse? Be abejo, vidaus nestabilumą skuba išnaudoti agresyviosios išorinės jėgos. Kazimieros Prunskienės atsistatydinimas ir sovietinės armijos „žygiai“ Vilniuje įvyko beveik tuo pat metu. Ir šis laiko sutapimas jaudina ne vieno žmogaus protą. Atsistatydinimas?

Dar gruodžio mėnesio viduryje po sovietinės armijos panaudojimo Moldavijos „konfliktui reguliuoti“ per Lietuvos TV buvo perduoti Estijos ministro be port-

felio (sociologo, filosofijos mokslų daktaro) Mikk Titma žodžiai, kad kitomis aukomis bus Baltijos Respublikos. Laukėme „valandos X“ ir prieš šv. Kalėdas, kuomet į Dūkšto geležinkelio stotį atvyko nauji šarvuočiai ir kareivių daliniai (ačiū „Panoramos“ redakcijai, kad parodė), ir Naujiems metams... Jie „momento“ nepraziopsojo. Tačiau svetimos kariuomenės siautėjimas Lietuvoje nėra vien mūsų Nepriklausomybės siekių traukimas. Tai tik „grandis“ bendroje sovietinėje politikoje, pasukusioje į atvirą diktatūrą (apie tai perspėjo atsistatydindamas sovietų užsienio reikalų ministras Eduard Ševardnadzė ir ko primygtinai nenori pripažinti Nobelio taikos premijos laureatas). Tai karinio perversmo Sovietų Sąjungoje pradžia. Tokio perversmo jau senokai buvo tikimasi, tik nedaugelis įsivaizdavo Michailą Gorbačiovą jo priešakyje.

Patikėti demokratijos pergalė Sovietų Sąjungoje yra labai sunku, net jei ir norėtumsi, kadangi nėra tų jėgų, kurios pajėgtų konkuruoti su SSKP. Šias demokratines jėgas toji partija faktiškai ir blokuoja, verčia jas tik sankcionuotais mitingais arba neformaliais judėjimais. Suprasdama socialistinių idėjų devalvaciją, tiki jų atgimimu ir galimybę jas restauruoti. SSKP vėl siekia totaliai užimti visus visuomenės judėjimus. Tik ekonominė situacija verčia ją dar šiek tiek laviruoti. Todėl bet koks galvojimas, siejantis Lietuvos valstybingumo atkūrimą su „demokratijos“ procesais Sovietų Sąjungoje, Lietuvai yra pražūtingas. Ekonominiai ryšiai ir susiklostęs bendradarbiavimas su tuo mąstymu neturi nieko bendro. Jų blokavimo iniciatyva priklauso Sovietų Sąjungai.

1990 metų Kovo vienuoliktąją Vilniuje darytos nuotraukos: (kairėje) Lietuvos Respublikos Ministrė pirmininkė Kazimiera Prunskienė, (dešinėje) Ministrės

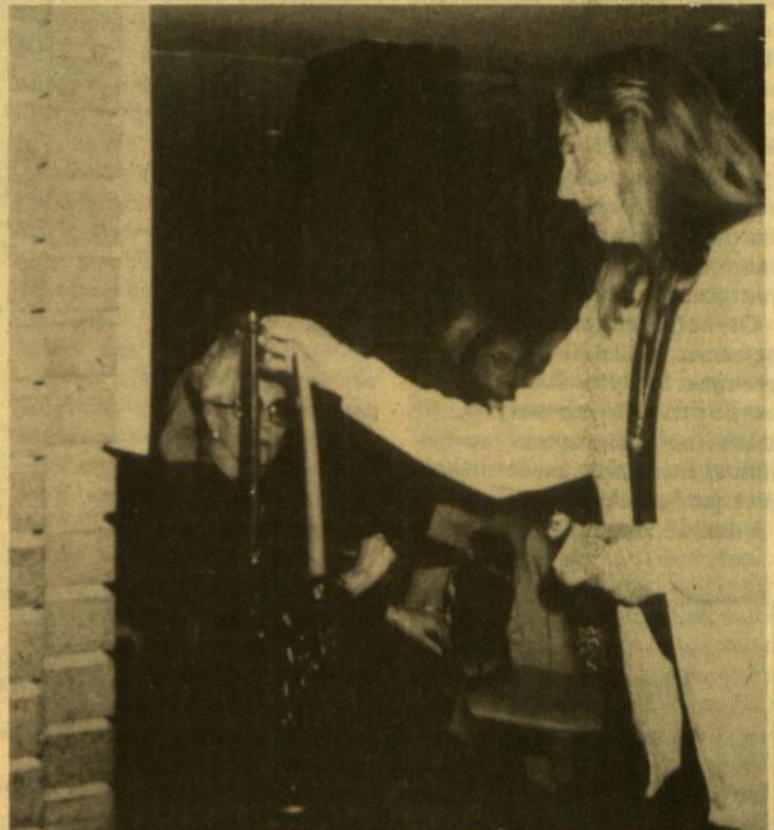
pirmininkės pavaduotojas Romualdas Ozolas.

Antanas Terleckas, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos narys.

Algirdas Brazauskas — Ministrės pirmininkės pavaduotojas. M. Griniaus nuotrauka

Pagerbiant vėliausias sovietinio teroro aukas, kurių pavardės buvo surašytos dideliame lape, mokslininkė iš Lietuvos Meilutė Talijūnaitė-Bartusevičienė uždega žvakę prieš jos paskaitą apie Lietuvos ateities perspektyvas sausio 18 dieną Jaunimo centro kavinėje, Chicago'je.

Edvardo Šulaičio nuotrauka

Keturi jaunuoliai apie dabartį ir viltis

Virgis iš Vilniaus:

Prakeiktieji Kremliaus emisarai spaudžia mus iš visų pusių. Aš žūsiu, bet Lietuvos neatiduosi. Man nereikia Amerikų ar Vokietijų. Mano namai čia. Čia, šiame elgetyne. Jeigu reikės, aš ginsiu šią ašarų pakalnę su ginklu rankose.

Rytų aš nekenčiu, o Vakarų negerbiu, nes veidmainiauja. Dievas jiems už tai nedovanos.

Manau, kad visi samoningi lietuviai myli ir kovoja už Lietuvą. Net Kremliai tarnaujantys saugumiečiai yra kunigaikščio Vytauto sūnūs, ir pasitaikys progai ir jie pasitarnauja Tėvynei.

Daug samoningų lietuvių isikūrė Vakaruose. Jei prasidės mūšiai Lietuvoje, jie negalės ramiai miegoti, pasirūpins Stingeriais, etc...

Net labai norėdamas, lietuvis nepabėgs nuo savęs. Nuo jausmo savo žemei. Ta prasme savotiškai teisu mano pažįstamas rusas, kuris sakė, kad visi lietuviai yra nacionalistai ir juos visus reikia šaudyti.

Ne, nereikės keršto. Rusija pati save sunaikins. Nudvės lėtai ir ramiai.

Narutis iš Kauno:

Idomu, kad pasaulio kovų centras dabar yra Lietuvoje. Aš tuo nesistebiu, nes visuomet žinojau, kad svarbiausia pasaulio šalis yra Lietuva. Įsiklausykite į žodį – Lietuva. Tai ne ašaros ir ne šlapimas. Lietuva yra baltas taikos smėlis, žalia ir gyva, kaip žolė, tolerancija, gyvybės jėgas gražinantys lietus, baltas, kaip dešimt Dievo įsakymų sauso sniegas, nudažytas mūsų krauju, žila šventųjų žalių išmintis...

Aš netrukus išvyksiu studijuoti į normalią šalį. Gal dešimt metų ten gyvensiu, mokysiuos, vėliau sugrįšiu mokytį kitų. Mano New York'as yra Žalia kalnis. Mano laisvė – erdvėje virš Nemuno ir Neris santakos. Čia mes buvome stipriausi. Esame. Būsime.

Jei reikės kautis, kausiuosi, arba lauksiu dar šešis šimtus metų, bet mano palikuonys tikrai gyvens laisvoje Lietuvoje. Jei norės, galėsime ir rusus pamokyti, kaip reikia gyventi. Akmens užantyje nesinesiosime. Rusų tauta nekalta. Kalti kai kurie komunizmo idėjų propaguotojai. Dauguma jų dabar ilsisi. Ilsisi neramiai.

Ignas iš Vilniaus:

Aš nekenčiu baudžiatinės Lietuvos. Čia kalbu apie žmones. Mes buvome paskutiniai Europos pagonys. Mus paskiausiai pakrikštijo, paskiausiai panaikino baudžiavą. Seniau maniau, kad mes gyvename normaliai, bet kai atsirado video, kai žmonės ėmė važinėti į užsienį, supratau, kokie mes apgailėtini kaimiečiai.

Aš nesitikiu nieko iš savo tėvų kartos. Jie jau nebesikeis. Bet mes – vienintelė jų viltis, dar galime pasikeisti. Dar daugiau vilčių – mūsų vaikuose. Gal jie bus normalūs žmonės.

Man būtų lengviau, jei Lietuvos vien nekęstiau. Deja, ji man brangi, ir todėl aš kenčiu nuo visų jos silpnybių, savo silpnybių. Kartais manau, kad galėčiau pasiaukoti Lietuvai, bet kai pamatau treninguotus debilus-spartiečius ar švytinčius iš pasitenkinimo spekuliantus, ar susistumdžiusius prie gėrybių lovio tautos atstovus(!), apima gaudi ir juoda neviltis.

Mielai paliksiu šį save smaugiantį kraštą. Be manęs jis bus laimingesnis. O aš, jei pavyks Vakaruose, atiduosiu savo duoklę senatvėje.

Anksčiau galvojau ir apie kitus: Lietuvoje gyvenimas – kaip maurais apžėlusiam prūde.

Buvau užsidedęs Vengrijos pavyzdžiu – visas šalies jaunimas dirbo kelias dienas vienam tikslui ir už tuos pinigus pastatė modernius rūmus Budapešte, nupirko puikią garso stiprinimo aparatūrą. Dabar pas juos mielai koncertuoja geriausi pasaulio

atlikėjai. Jie nesijaučia klaikia provincija. Bandžiau organizuoti panašią akciją Lietuvoje, bet atsimušiau į kietakakčius biurokratus. Kalbėjau aie šią idėją su išeiviu, o jis sako – kam jums Vakarų atlikėjai? Grokit polkas ir arkite žemę. Bet aš nenoriu gyventi užkampyje. Noriu jausti karštą pasaulio pulsą. O jie tik liūliuoja savo svajonių kaimišką Lietuvą. Valgo bananus, rėkia apie laisvę ir šildosi šiltuose kraštuose. Gal ne visi.

Linus iš Kauno:

Paliksiu Lietuvą tik blogiausiu atveju, jei vėl pasikartos 1940–45 metų baisioji praktika. Mano senelis sunkiai priprato prie Amerikos. Mes nuolat jautėme jo paramą. Jis mums siuntė ne tik materialias vertybes. Vakarų muzikos plokštelės įgalino raudonosios izoliacijos metais susipažinti su moderniuoju menu. Tokia kultūrinė oazė padėjo mums (turiu galvoje save ir panašius į mane jaunuolius) atsispirti sovietinei auklėjimo ideologijai. Leninui mes priešpastatėme Lennon'ą (John Lennon). Neveltui vienas jaunas rusas pajukavo, kad Leningradą reikia pavadinti „Lennogradu“. Vakarų meno dėka mes nevirtome sovietiniais vergais, bet gal perdėm idealizavome svetimą kultūrą. Supratingieji supras mus ir atleis mums šią silpnybę. Gal tai tik augimo liga, gal mes dar keisimės. Rasime naujų gyvasties šaltinių. Mūsų Tauta yra tarp labiausiai nukriausųjų. Gaila, bet be kraujo aukos, niekas laisvės negauna.

Daugelis kompleksų manęs jau seniai nebejaudina. Aš nurimau, įsitikinęs, kad Rytuose kultūros iš viso nėra. Ji tarpsta Vakaruose. Jau Dostojevskis pastebėjo, kad rusai be galo garbina vakariečius. Tai teikia vilčių ir šiandien.

(Draugų ir pažįstamų mintis užrašė Šiaurys Narbutas.)

Lietuvoje 1990 metų sausio mėnesį.

AUKOS LELIJA

Devynios raudos arba pasikalbėjimai su mirusiais laidotuvių procesijoje

Baladė

Motto:

„Morta tarė Jėzui: Viešpatie, jei būtum čia buvęs, mano brolis nebūtų miręs...“

(Žodžiai iš šv. Jono Evangelijos)

„Kas tiki į mane, nors ir būtų miręs, bus gyvas ir kiekvienas, kurs gyvas ir į mane tiki, nemirs per amžius.“

(Iš tos pat Evangelijos)

Motina:

Su juodom mirties kurpaitėm tu apautas,–

Ar nešalta kojom, mano sielos sakalėli, mano mylimas sūnau?..

Sūnus:

Ten, kur vedė mus vergijos juodas srautas,

Basas ašėjau ir tau ir Lietuvai kol gyvas patarnaut...

Tėvas:

Gal tau buvo per sprangi rupi rugių duonelė

Mūsų tėviškės tėvų tėvų tėvų?..

Sūnus:

Sotus ja dabar aš gyvas visą panemunės kelią

I anapus ežero plaukiu genties laivu.

Sesuo:

Kam tavas rankas pakirto tas mirties plieninis dalgis,

Kam tau pervėrė krūtinę sprogstanti kulka, brolau?

Brolis:

Nuo saldžių melų aš girtas, keršto ir klastos privalgęs

Atklainių tyloj badu atsigavėti privalau...

Sužadėtinė:

Ar tavęs aš, mano mielas, nemylėjau,

Mūsų meilės, mūsų laimės radasta?

Sužadėtinis:

Melskis, miela, amžinų dienų alėjoj

Amžinai težydi mūsų meilės ostija balta.

Motina ir tėvas:

Mūsų žemiška paguoda ir visa viltie, Loreta,

Sukrėšėjęs kraujas ar akių nespaudžia tau?..

Duktė:

Neraudokit, aš pas Viešpatį turiu, ko žemėj neturėta, –

Aš Jo Veidą ir Teisybę iš labai arti matau.

Jaunavedžių pora – jaunaži:

Kaip gyvent man, kai sapnuosiu dieną-naktį

Tavo kūną tankų perpjautą pusiau?..

Jaunasis:

Dievo ryrsktė kad paliautų tautą plakti,

Melskit Dievą, kad nebūtų dar baisiau...

Močiutė:

Kaip sutraiskintom kojėlėm pas Dievulį tu nueisi,

Pas senelį į dausas aukštąsias kas nuneš?..

Anūkėlis:

Bobulyte, nesirūpink, pagijau aš... užmiršau aš leteną to tanko baisią

Cherubinų nešamas dabar linksmai keliauju aš.

Vaikai – našlaičiai:

Kam tu vienas išėini ten, kam tu, tėti,

Kam, palikdamas našlaičiais mus ir mamą čia?

Tėvas:

Kad nereikėtų mūsų šeimai, mūsų giminei kentėti,

Ir gyvent ir negyvent visiems nakčia.

Grabnešiai:

Kur jūs dėsitės, palikę tėviškę, į kokią šalį

Jus nuves viešnia juodoji ir tenai priglau jus kas?

Balsas iš anapus (choru):

Sėdim mes patogiai sentėvių aukštam suolely,

Viešpaties malonė šildo mūsų širdis ir rankas.

Epilogas

Kai dangus nuo skausmo ašarų paraudęs dega,

Gedulo maldų, raudų ir skundų pasikėlęs debesis išlyja

Rasų kapuose ant tuščio laidotuvių sarkofago

Kaip paminklą Kruvino sekmadienio pašventintą leliją.

Bernardas Brazdžionis

Vytauto Kubiliaus rinkinys

(Atkelta iš 1 psl.)

sios rudens gervės ir kartu su tais polekais blaškos ir jo poetinė kalba“, rašo Rimvydas Šilbajoris. Lygiai taip pat mandagiai, nepraskalsdamas vėzdų švytravimu, nors gal kiek nirtulingiau užbaigdamas savo teiginį, kalba apie Miezėlaitį ir Vytautas Kubilius: „Miezėlaitis dėsto eilėraštį iš įvairiausių kultūrinės medžiagos atraižų ir skirtingų stilistinių kodų. Viskas bedieviškai sujaukta ir išmaišyta. Tai puojantis iškaltinumas, be poetinio suvokimo interlinijų ir koncentracijos branduolių... Pavargom nuo pirotechnikos!“.

Ilgą laiką išeivijos skaitytojui dingojos, kad tenykštė kritika pasižymi itin dideliu atlaidumu tiek pradedantiems, tiek „nusi-klykusiems“ lyrikams ir lyrikėms. Kad, antra vertus, pažymėtina stambi to poezijos dalis yra absoliučiai bespalvė ir beskonė. Kai kuriuos tų dalykų Kubilius patvirtina, bet iš sutelktų rinkinių recenzijų akivaizdu, jog autorius nėra operavęs lygiavos („Visi laimingi, visiems gerai“, pasak Antano Gustaičio) principu. Net ir alergija poezijai negaluojančios skaitytojas jaučia, kad Kubilius tikrai nuoširdžiai myli poeziją, „Argi ne poezijos pakirtis išskelti žmogaus sąmonėje tokias vidinio išsilaisvinimo, praregėjimo, stebuklingumo akimiras, pasiduoti baltos dilgėlės giedojimui“, išvedančiam mus iš kasdieninės nervingos sumaišties ir nematomų esmių švytėjimą, visatos ramybės, taurų dvasios pakilimą... matyt mažiausias daiktų dalelytės, stebėti pasaulio darną ir nepamokslauti“ (p. 375).

Žinoma, tai temperamento yda, bet šis pagavos jautrumas ir atvi-

rybė poezijai neleidžia Kubiliui suakmenėti visąžinio autoriteto pozoje. Priešingai, verčia jį praskalsti akademinį orumą pažeidžiančiais samprotavimais. Vargu, sakysim, ar lengvai prasytų pro poetų ar kritikų ausis toks autoriaus samprotavimas: „Ar S. Gedos talentas, nežinojęs ligšiol krantų, išvengs stabilizacijos, prasidedančios lietuvių poetams ir kritikams ties keturiasdešimt metų slenkščiu?“ (p. 374).

Vargu ar mūsų feministinės krypties kritikėms patiks tokie atžagareiviški, seksistiniai Kubiliaus išvedžiojimai apie moterį: „Moteries literatūroje geriau jaučia kas jai sava, įgimta. Ji ne taip pasiduos intelektualinių abstrakčių pagundom ir konjunktyros diktatui. Todėl ji natūralesnė, tikresnė“.

Dar nelauktesniu dalyku yra tai, kad Kubilius visai nesibijo atidengti savo pasidavimų abejonėm: „Matyt, literatūra negali egzistuoti be literatūriškumo – be savo atminties, savo igūdžių ir priemonių arsenalo, be nuolatinųjų pasikartojimų?“ [...] „Kažin kaip būtų, jei šiuolaikinę poeziją tektų skaityti be autorių pavardžių?“ (p. 386). [...] Jei žodyje atsispindi „kraujo grupė“, poetas negali pabėgti iš savęs“.

Visos šios „a parte“, replikos sau, inėša be galo daug gyvumo, nuoširdumo tekstan, juo labiau, kad kai kurie kritiko pasisakymai apie tenykštės lyrikos opas atitinka tai, ką mes apie ją manome: „Paplitę išskalautes, nuglostytas, anemiškas eilėraščių, narciziškai besigėrintis savimi, pakylėto neutralumo ir pasyviu sferoje“. „Romantinis tonas, aforistinės eilėraščių pasibaigos – tai vis „gražaus kalbė-

jimo“ liekanos, kurių nemažai mūsų poezijoje“.

Tą priešišką nusiteikimą Kubiliaus knyga gerokai sumažina. Jis paveikia išaiškina aleatorikos ir asociacijų mechanizmo-alogizmų – poveikį. Taip pat nemažiau šmaikščiai nubrėžia liniją, skiriančią poeziją nuo eiliakalystės rokinėms talaluškoms. Jis, „horribile dictu“ nesigėdija prisipažinti, kad: „Vis sunkiau pasakyti, kuris eilėraščių geras, o kuris prastas, išnykus šiuolaikinėje lyrikoje tvirtiems poezijos nuostatams“ (p. 384).

Užtat skaitytojui visai lengva priimti jo pajukavimą, kad: „Gal reikėtų vietoj dabartinio limito – nauja knyga kas treči ketveri metai, įvesti „daugiakalbiam“ poetams susikaupimo ir santūrumo normą – nauja knyga kas dešimt metų. O gal būtina atsisakyti viską pateisinančių kriterijų... ir aiškiai ištarti: čia geras eilėraščių, čia sentimentalus skiedamas, čia senatviški paistalai...“ (p. 397).

Savaime suprantama, kad Kubilius žvelgia į kritiką reikliai. Studijinis jo straipsnis „Kritika – specifinis mąstymo būdas“ – mažas, rūpestingai paruoštas. Mano manymu, vienas įtaigiausių, kokius teko skaityti mūsų spaudoj ar net kitataučių traktatus. Jame Kubilius ragina literatūros gerbėjus atsisakyti nusibodusios pompastikos, visokiausio optimizmo, sveikinant pirmieji istorijos žengima. Jis prašo juos vertiau ryškinti, „kas mūsų rašyme jau sumušta iki suragėjusių mėlynių“. Antra vertus, jis bodisi diletantų ir formalistinės kritikos užimta neutralumo pozicija, kai kritikos straipsnis, tampa „nei Dievui žvakė, nei velniui šakė“, kaip sakytų mūsų liaudis: „Kai kri-

tika atsisako diplomatiškai vertinimo, kai su vienuodu rimtumu“, rašo jis „interpretuoja ir gerą kūrinių, ir vienadienį dirbinį... kai kritika susitaiko su pilkumu ir sukiroja į klasiką vidutinybes, kai ji ima mandagiai lankstyti rangams ir išdavinėti neliečiamumo licencijas, literatūra praranda vystymosi perspektyvą ir tobulėjimo troškimą“ (p. 246–7).

„Kas gi yra kritikos straipsnis? Mąstymo trafaretų saugykla? Nujodytos frazeologijos sąvartynas?“ (p. 249) retoriškai, bet drąsiai, nes visi tie priekaištų sukiroja, dabar, kai tokia sušunka Kubilius. Iš tikrųjų, kas nulemia kritinio darbo įdomumą skaitytojui, dabar, kai tokia sumaištis: „Spauda pažymi kritikus knygos pasirodymą paprastai viena recenzija, kai dėl vidutiniško eilėraščių rinkinuko skambina visos varpinės. O ir recenzija – tik iškilęs turinio atpasakojimas, bet ne darbo analizė,

ne autoriaus savitumo apibūrinimas“? (p. 233).

Paprastai, bet vaizdžiai Kubilius išaiškina skaitytojui kritinės analizės paskirtį. Kritika esanti pašaukta oponuoti kiekvienam kūriniui, negailestingai išbandyti jį pagal medžiagos atsparumo dėsnius, kritika pratęsianti ir pagilinti kūrinių, bet negalinti jo atkartoti, ji – jo analizė: „Bet jei šitose operacijose ištirpsta kūrinio visumos kontūrai, jei gyvasis audinys išdraskomas pagal siūles – idėja, tema, vaizdas, stilius – gimsta seminariniai darbai, o ne kritika – lygiavertis literatūros partneris“ (p. 245). „Aštrus visuomenės situacijos skerspjūvis, išiskverbimas iki reikšminio pašaknų, blaivus matymas, kokiame laike gyveni ir kas dedasi aplinkui, didžiulis informacijos kiekis kiekviename sakinyje, asociacijų turtingumas ir gyvasakojimas, bet ne darbo analizė,

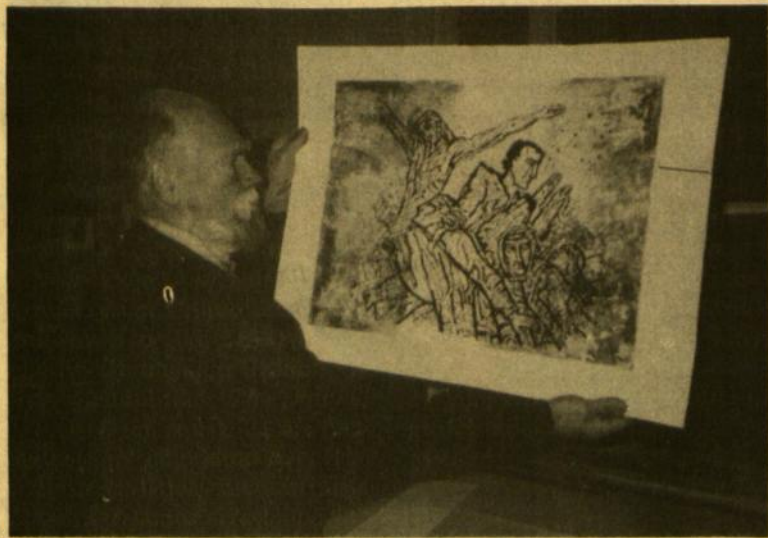
įdomuma“ (p. 245).

Miško paukštis į girią žiūri. Lengva atspėti, kad Kubiliui artimesnis literatūros istoriko – „be konteksto nėra tekstas“ – santykis su literatūra, reikalaujantis iš kritiko platus ekonominio, socialinio, istorinio, kultūrinio fono, kuriame tvėrė rašytojas, pažinimo. Dalykų, kurie nebūtinai formalistinės mokyklos seminarinių darbų kritikams. Kaip būtų, Vytautui Kubiliui tai proga pakomentuoti, sakytumė, neatlaidžiai, kritikos padėti Lietuvoje: „Nepaisant daug kartinių protestų, kritikoje nemažėja cementinių galvų, žinančių tik kelias formules ir vaikščiojančių pagal vienos schemos turėklus. Bendrųjų tiesų žūbtūtinis kartojimas, visų kampų užglostymas, nuobodas turinio atrajojimas, genialus sugėbėjimas nieko nepasakyti per visą laikraščio puslapį – įprastas kritikos šablonas“. [...] „Iš kri-

tikos straipsnio nesunku suvokti, koks autoriaus akiratis, koks jo žinojimo gruntas, ką yra skaitęs ir kokius pėdsakus paliko ta lektūra jo smegenų žievėje [...] Bet mūsų kritikos kultūrinė atmintis nėra nei itin gili, nei pastovi. Gal čia kaltas bendras filologijos mokslų lygis, o gal nesibaigiantis dezertyravimas iš kritikos lauko?“ (p. 248). To straipsnio data – 1974-ieji metai, bet jo mintys nėra pasenusios. Tą patį galėtumėm pasakyti ir apie kitus teorinius straipsnius, nežiūrįnt, ar juose būtų kalbama apie kritiką, ar vidinį monologą, ar poetiškumo buvimą nūdienėje poezijoje, ar apie nevykusias Baltužio noveles.

Tai pasakius, reikia pridėti, kad pats faktas, jog knygoj įvairiais laikotarpiais rašyti straipsniai yra sužarstomi į keturis skyrelius, daro ją gerokai klaidžia. Atsiranda optinių apgaulių. Taip,

(Nukelta į 4 psl.)

Dailininkas Jurgis Račkus ruošia parodai Kęstučio Ramono darbą „Kryžkelė“ — Lietuva visada yra kryžkelėje.

Lietuvos grafikos paroda Kanadoje

Dailininkas Jurgis Račkus (George Rackus) viešojoje bibliotekoje, Park Royal Plaza, 2425 Truscott Drive, Mississauga, Ontario, 1991 m. sausio 2 d. atidarė parodą: „Šiuolaikinė Lietuvos grafika“. Atidaryme dalyvavo ne tik Kanados lietuviai, bet ir gausus būrys kitų daugiataučio Toronto gyventojų, svečiai iš Lietuvos. Paroda veikia iki vasario 2 dienos.

Šioje parodoje atsispindi gilias tradicijas (nuo 16-ojo amžiaus) turinti grafikos raida Lietuvoje pastaraisiais 1966–1988 metais. Patraukia akį ankstyvesni darbai: J. Kuzminskio „Kumečio daina“ (1966); A. Makūnaitės „Žalioji rūtelė“, J. Švažo „Piršlio teismas“ (1969). Žiūrovą džiugins G. Pranskūno „Čiauškutės“ (1988) ir ofortas „Vilnius“; R. Valiūnienės „Senojo Vilniaus

kampeliai“ (1988); B. Stančikaitės „Aukuras“ (1988). Tikrai dėmesio verti J. Daukšaitės „Atodūsiai“ (1987). Ekspozicijoje keletas malonių ir susimąstyti vertiančių K. Ramono kūrinių: „Žiema“, „Senojo Vilniaus kampelis“ ir „Kryžkelė“ (1987).

Dailininkas Jurgis Račkus siekia įsteigti Toronto Baltijos respublikų Dailės galeriją. Tai puiki mintis, tačiau jai realizuoti reikia 100 tūkstančių dolerių pradinio kapitalo. Ar pavyks veikliam lietuvių dailininkui įveikti šį piniginių kliuvinių? Jeigu taip, tai Lietuvos dailininkų darbai dažniau būtų matomi ne tik Chicagoje. Išsiveržę į tarptautinę areną, jie tikrai padėtų garsinti mūsų Tėvynės vardą, o tai visada bus labai reikšminga ir reikalinga.

Antanas Bartusevičius

Chicagos teatruose

Miuziklas, Broadway ejęs 6,137 kartus

Chicagos pietvakariuose (5620 South Harlem Avenue) yra labai stiprus teatras — Candlelight Dinner Playhouse. Jame iki balandžio 14 dienos statomas miuziklas „A Chorus Line“. Tai Pulitzer premiją, devynis Tony žymenis ir New York'o kritikų premiją laimėjęs scenos kūrinys. Jis Broadway scenoje turėjo tokį pasisekimą, kad buvo vaidintas 6,137 kartus ir garsinamas, kaip ilgiausiai Broadway scenoje išsilaikęs dramos veikalas.

Vaizduojamas baleto teatro užkulisinis judėjimas: aktorių-šokėjų parinkimas, gausios baleto scenos, daug grupinių dainavimų bei solo pasirodymų.

• **Arnoldas Voketaitis**, pagarsėjęs įvairiose šalyse basbaritonas, šiais metais buvo paskirtas Muzikos fakulteto „reziduojančiu menininku“ Auburn University, Alabama. Per savo daugiau kaip 30 metų trukusią dainininko karjerą Arnoldas Voketaitis yra pasirodęs operos scenose Europos kraštuose, Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Meksikoje, Vidurio ir Pietų Amerikoje. Penkiolika sezonų jis yra dainavęs Chicago Lyric operoje ir dešimt sezonų New York City operoje, tuo pačiu metu pasirodydamas beveik su visais Amerikos didžiaisiais ir regioniniais operu kolektyvais nuo San Francisco iki Miami.

Voketaitis yra atlikęs daugiau kaip 135 operines roles, įskaitant didžiuosius operų spektaklius per

Vyksta su žaisminga liaunių šokėjų vaidyba, joms atsirandantių problemų pavaizdavimu, jų gyvenimo istorijų perteikimu su laimėjimais ir kančiomis. Tai pramoginis spektaklis, sudominąs publiką, išryškinąs kai kuriuos scenos žmonių išgyvenimus, jų patiriamus sunkumus ir svajones, bet nepraturtintas kokiomis gilesnėmis idėjomis. Gaila, kad kai kur įterpiama ir vulgarumų. Veiksmas vyksta New York'o Broadway aktorių priėmimo salėje. Scenoje pasirodo daugiau kaip 20 aktorių-šokėjų. Candlelight teatras turi itin stiprų režisierių William Pulliną, laimėjusį net 16 Jeff premijų. Vaidinimas sudarytas pagal James Kirkwood ir Nicholas Dante knygą.

Juoz. Pr.

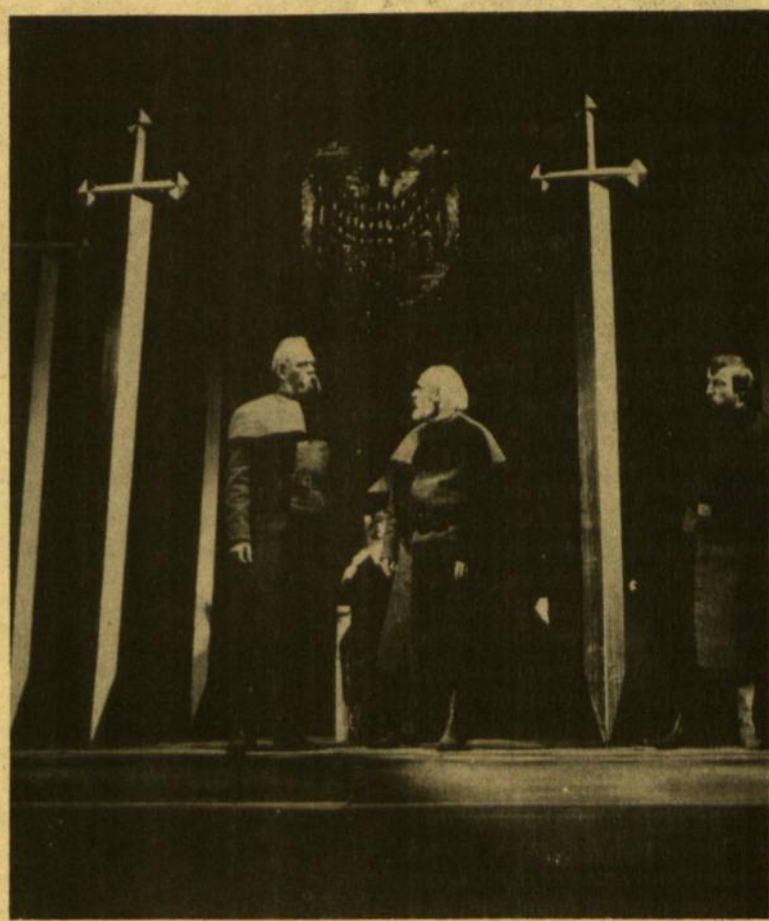
televiziją: „Don Quichotte“ (atlikdamas titulinę partiją), „Fidelio“ (Rocco partiją), skirtą tarptautiniam platinimui, ir „Samson and Delilah“ (kartu su Placido Domingo) JAV televizijos „Great Performances“ serijai. Soliniuose koncertuose su didžiais JAV orkestrais jis yra dainavęs, diriguojant pasaulinio garso dirigentams: a.a. Leonard Bernstein, Leonard Slatkin, Eugene Ormandy ir Gennady Rozdestvensky. Operos scenoje yra dainavęs kartu su Joan Sutherland, Beverly Sills, Placido Domingo, Luciano Pavarotti, Sherril Milnes, Marilyn Horne ir Maria Callas. Trys dainų albumai, kuriuose partijas atlieka Arnoldas Voketaitis, yra buvę pasiūlyti „Grammy“ žymenims.

Vytauto Kubiliaus esė rinkinys

(Atkelta iš 3 psl.)

sakysim, iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad 1980 metų dekadą kažin kaip pagausėjo lyrikos rinkinius aptariančių rašinių skaičius. Jų tikrai esama nemažai. Persiskaiciavus tačiau įdėmiau, apžvalginį, diskusinių straipsnių skaičius didesnis. Užtat netikslu žvelgti į *Problemas ir situacijas*, kaip į Šilbajorio *Žodžių ir prasmės* pratęsimą bei papildymą. Jų vertė kur kas daugiopė. Priskyręs save kadaise prie literatūros istorikų, „įpratusių vaikščioti realių faktų grindiniu, kaip privalu literatūros metraštininkui“ (*Pergalė* Nr. 12, 1986), Kubilius pateikia aišų straipsnių, kaip, pavyzdžiui, „Rašytojas pokary“ (1988), „Biografija — reikalingas žanras“ (1988), „yra viena literatūra“ (1988), kuriuose atsiskleidžia ne vien tenykščio literatūrinio gyvenimo užkulisiai, bet ir platūs, dirvonuojantys laukai mūsų rašto tyrinėtojų.

Kaip minėjau, knygos prata mėj Kubilius sakėsi, jog jo atranką nulėmęs noras surinkti periodikoj išbarstytus straipsnius, „liečiančius esmingiausius tų laikmečių momentus“. Mes čia, gyvendami užjūriuos, atrodo, irgi būsime sekę tenykštį kultūrinį gyvenimą, džiaugęsi jo sėkmėmis, širdę dėl jo nuosmūkių. Argi verta pabrėžti, kad mūsų kardiogramos nesutinka. Kažnakur nuklystumėm, pamėginę aptariama straipsnyje — „Poetinė prozininko atmintis“ (1987). Jis labiau informacinis, bet gera prisiminti, kad autorius yra lyrikos įtarpai pluoštais *Poezijos*

Šiandien, vasario 2 dieną, sukanka 95-eri metai nuo didžiojo mūsų dramaturgo, poeto, o taip pat (istorijos ironija...) vokiečių nacių kankyklos 1940-ųjų dešimtmečiu Stutthof'e patirtį liudijančio veikalo *Dievų miškas* autoriaus, **Balio Sruogos** (1896–1947) gimimo. Nuotraukoje matoma scena iš jo istorinės dramos „Milžino pakuksmėje“ pastatymo Klaipėdos dramos teatre 1990 metais.

ELTA nuotrauka

pavasariuose praėjo be jokio atgarsio, jokio komentaro Kubiliaus esejistikoj. Bet taip yra. Vienintelis išeivijos rašytojas, susilaukęs Kubiliaus dėmesio yra Marius Katiliškis. Jo kūryba aptariama straipsnyje — „Poetinė prozininko atmintis“ (1987). Jis labiau informacinis, bet gera prisiminti, kad autorius yra

pirmą kartą iškėles Katiliškio talentą 1983 metais savo veikale *Lietuvių literatūra ir pasaulinės literatūros procesas*, o tada nebuvo kažin kaip pageidaujama, kad būtų kalbama apie išeiviškąją raštiją.

Vytautas Kubilius. **PROBLEMOS IR SITUACIJOS**. Vilnius: Vaga, 1990. 429 puslapiai.

Illinois universiteto studentai reikalauja:

LAISVĘ LIETUVAI!

Champaign-Urbana, Illinois universiteto skaitykloje greta kabo Lietuvos ir Norvegijos valstybinės vėliavos. Lietuvos, kurios žmonės nepabūgo pirmojo žmonijos istorijoje diktatoriaus, vakariečių meliiai vadinamo Gorbio ir gera valia apdovanoto garbingiausiu Norvegijos apdovanojimu.

Urbanoje 1991 m. sausio 18 d., vidurdi, didžiausioje universiteto aikštėje, įvyko Illinois universiteto studentų susibūrimas, pasmerkęs neteisėtą SSSR kariuomenės naudojimą Lietuvoje. „Mes negalime teisėtai priešintis diktatoriui viename pasaulyje krate ir ignoruoti diktatorių kitoje šalyje“, — šiais žodžiais pradėjo studentų protesto sueigą Audrius Kirvelaitis, Akademikų skautų Champaign-Urbana vietinio pirmininkas (*The Daily Illini*, 1991 m. sausio 21 d.). Savo kalboje jis apibūdino dabartinę padėtį Baltijos respublikose. SSSR kariuonės siautėjimą Lietuvoje taikliai apibūdė, kaip „nusikaltimą žmonijai“, prievarta pirmąją referendumą pavadino „neteisėtą ir prieštaraujančią tarptautinės teisės normoms aktu, kurio baigtis neturės jokių teisinių pasekmių Baltijos respublikų nepriklausomybės siekiams“. Kirvelaitis pareikalavo, kad JAV administracija sustabdytų ekonominės pagalbos teikimą SSSR ir nedelsiant pripažintų de facto teisėtai išrinktą Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą. Audrius Kirvelaitis perskaitė Illinois universiteto Teisės fakulteto tarptautinės teisės profesorius Francis A. Boyle laišką, kuriame pažymėta, kad Kremliaus prezidentas Michailas Gorbaciovus „šiurkščiai pažeidė 1928 metų Kellogg-Briand paktą ir Jungtinių Tautų chartiją, panaudojant karinę jėgą trijose nepriklausomose Baltijos valstybėse — Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje“. Profesorius Boyle pritarė Lietuvos Prezidento Vytauto Landsbergio nuomonei, kad

„Prezidentas Bushas pardavė Lietuvą ir Baltijos valstybes komunizmui ir Sovietų Sąjungai“. Susibūrimė kalbėjęs Lietuvos teisininkų draugijos žmogaus teisių gynimo komisijos pirmininkas Antanas Bartusevičius pasakė, kad „komunizmas yra žmonijos nelaimė ir tragedija. Baltijos šalių žmonėms seniai pažįstami demagoginiai Prezidento Michailo Gorbaciovo teiginiai, kad jie nesiekia diktatūros, o tik nori sukurti „stiprias galias“ perestroikai apginti. Iš tikro mes regime kitką: Nobelio taikos premijos laureatui karštingiškai beišskant šių galių, ji visiškai apėjo sveikas protas, nes pastarąsias Gorbis atrado tik dar kartą praliejęs nekalto žmonių kraują Vilniuje. Tuo tarpu, kai kurie Vakarų diplomatai teisinasi, užsiėmę Irako karu, ir nesiėmė girdėti aneksuotų Baltijos tautų

šauksmo, tarsi teisiniu požiūriu jis būtų skirtingas nuo Kuwait'o. Tuo būdu jie tikisi ilgiau pasimėgauti gražia ir šiandien naudinga draugyste su Maskvos komunistais. Baltijos valstybių piliečiams tai primena Hitlerio-Stalino draugystę, kuri istoriniu požiūriu buvo labai trumpa. Žmonijai tai kainavo milijonus daugelio tautų žmonių gyvybių“.

Peeter Pirn, Illinois universiteto Estų klubo pirmininkas, pareiškė: „Lietuva, Latvija ir Estija yra sovietinės raudonosios armijos okupuotos, lygiai taip pat, kaip Kuwait'as Hussein'o kariuomenės — tikėtina, jog neilgam“.

Apibendrinant, pažymėtina, kad prelungtų nuomone, Maskvos konservatorių Prezidentas neturi įstatyminės ir moralinės teisės nurodinėti kitai suvereniai valstybei, kaip jai tvarkytis. Tokią Maskvos ultimatyvią notą Lietuvai jau gavo 1940-ųjų metų

Champaign-Urbana, Illinois, 1991 m. sausio 18 d. — University of Illinois studentų protesto mitingas. Iš kairės: Vaidotas Šimaitis, UI tyrinėjimų srities inžinierius, Melitė Tuliūnaitė-Bartusevičienė, UI vizituojanči mokslininkė, Keith Sorn — UI aspirantas.

birželio 15 dieną. Žmonijos istorija nežino atvejų, kad demokratija ir humanizmas būtų įtvirtinti ginklo — tankų, lazdų ir žudynių pagalba. Protestuodami prieš Vilniaus smogiamąją akciją, studentai pareikalavo, kad:

1. Sovietinė kariuomenė nedelsiant gražintų Lietuvos Respublikai visus neteisėtai po 1990 metų kovo 11 dienos okupuotus pastatus.

2. Nedelsiant nutrauktų SSSR ginkluotųjų pajėgų vykdomas tiesiogines prievartos akcijas Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Tokia veikla taikių Baltijos valstybių atžvilgiu yra neteisėta ir amorali.

3. Nedelsiant išaiškinti ir pašalinti baudžiamojon atsakomybėn tiesioginius ir netiesioginius smurto operacijos Vilniuje organizatorius ir vykdytojus.

4. Paskelbti SSSR spaudoje informaciją, nurodant, kokie kariuomenės daliniai dalyvavo smurto akcijoje ir kieno nurodymu.

Studentai paragino SSSR Prezidentą Michailą Gorbaciovą pripažinti Nepriklausomą Lietuvos Respubliką ir nutraukti skaldytąją SSKP padalinio veiklą Lietuvoje visose valstybinės veiklos srityse. Taip būtų sustabdyti destabilizacijos procesai, minėtos grupės provokuojami Lietuvoje, siekiant sukiršinti Lietuvoje ir SSSR gyvenančias tautas. Kartu būtų sustabdyti pačios SSSR vadovybės Lietuvoje inspiruojami ir provokuojami politinės bei ekonominės padėties destabilizacijos procesai.

Susibūrimo proga paskleistoje peticijoje JAV Prezidentui George Bush'ui, pasirašė per 600 žmonių. Illinois universiteto studentų nuomone, jeigu ir toliau Vakarų politikai nuolaidžiaus Prezidentui Michailui Gorbaciovui, tai šių metų gegužės mėnesį į tradicinę Nobelio taikos premijos laureato paskaitą Oslo, jis, maloniai šypsodamasis, atriedės kruvinu, už Nobelio dolerius patobulintu tanku. Illinois universitete, Champaign-Urbana įvykusį renginį tą pačią dieną nušvietė dvi TV (NBC ir CBS) ir trys radijo (WDWS, WILL ir WVFI) programos.

Antanas Bartusevičius

Nuomonės ir pastabos

Žemaičių vyskupo portretai

Knygoje *Codex Medicinensis seu Samogitiae diocesis* (Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1989) yra įdėti Žemaičių vyskupijos vyskupų atvaizdai,

pažymint, kad originalūs jų portretai, kaboje Kauno kunigų seminarijos rūmuose, Antrojo pasaulinio karo metu buvo sunaikinti. Tai buvo paminėta ir šios knygos recenzijoje, išspausdintoje *Draugo* kultūrinio priedo 1990 m. sausio 26 d. laidoje. Dabar Lietu-

vą lankiusieji praneša, kad tie portretai buvo užmūryti, ilgai pasilikę užmarstyje, tik per pastarąjį dešimtmetį buvo pripuolamai atrasti darbininkų, griovusių sieną. Jie buvo restauruoti ir dabar lankytojai juos gali pamatyti. Šie vyskupų portretai buvo išstatyti ir Vilniaus Katedroje.

Juozas Prunskis

Dėl UIC Lituanistikos katedros vaidmens, ruošiant vertėjus

Norėčiau patikslinti Stasio Goštauto pastabas (*Draugo* kultūrinis priedas 1991 m. sausio 19 d.), liečiančias Lituanistikos katedrą ir jos vaidmenį, ruošiant vertėjus. Vertimo kursas Illinois universiteto Chicago'je Slavų ir baltų kalbų skyriuje buvo įvestas, jeigu neklystu, dar profesorės Marijos Stankus-Saulaitės, ir yra reguliariai dėstomas kas keli ketvirčiai. Esame parengę vertėjų, kurie yra spausdinę savo vertimus *Lituanus*. Kai kurie iš mūsų studentų dabar vertia Lietuvoje. Svarbiausia iš jų yra Rita Dapkutė, kurios išverstos knygos yra išspausdintos arba spausdinamos Lietuvoje. Aš pati esu parengusi amerikiečių spaudai lietuvių prozos rinkinį, kuriame apsakymus vertė daugiausia mano parengti vertėjai iš Illinois universiteto arba iš Lituanistikos seminaro, kuriame aš irgi dėsčiau vertimo mokslą ir praktiką. Mano knygoje, kurią sutiko spausdinti svarbi amerikiečių mokslinė leidykla, savo vertimus spausdina mano buvę studentai: Rasa Kaminskaitė-Aviziėnienė, Jūra Aviziėnytė, Rita Dapkutė ir Gregory M. Grazevich. Tad, nors sutinku su Stasio Goštauto nuomone, kad reikia daugiau vertėjų ir vertimų, siūlyčiau jam susipažinti su tuo, kas jau daroma. Vertimo kursas Lituanistikos katedroje tikrai bus dėstomas ir ateityje ir kviečiame būsimus vertėjus juo pasinaudoti.

Violeta Kelertienė
Lituanistikos katedra
The University of Illinois at Chicago

Antano Sutkaus nuotrauka — „Indrė ir Giedrė — tėvų namuose, Salake“ iš serijos „Duktery“.

Dviejų Lietuvos meistrų fotografų — Antano Sutkaus ir Rimanto Dichavičiaus darbų paroda buvo atidaryta sausio 19 dieną Laband Art Gallery, Fritz B. Burns Fine Arts Center, Loyola Marymount University, Los Angeles, California. Paroda pavadinta — „Per meilę i tiesą, per laisvę i kūrybingumą“. Paroda vyks iki šių metų vasario 23 dienos. Galerijos valandos: trečiadieniais-penktadieniais — 10:30 v.r. iki 4:30 v.v., šeštadieniais — nuo vidurdienio iki 4 v. p.p.